

12. Уголовный кодекс Республики Таджикистан от 21.05.1998 г. № 575 (с изменениями и дополнениями по состоянию на 28.12.2013 г.) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://base.spininform.ru/show_doc.fwx?rgn=2324

ПЛАГІАТ У ІНТЕРНЕТ-ЗМІЯК ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКИХ ПРАВ ЖУРНАЛІСТІВ

Поліщук Анна Володимирівна,

*магістрантка Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького*

Зі збільшенням кількості інтернет-ЗМІ плагіат як приписування собі чужої інтелектуальної власності або її творче використання: переклад, адаптація, аранжування без отримання належного дозволу, набуває дедалібільших масштабів. Плагіатори нехтують застереженням автора про заборону вільно використовувати його матеріал, як того вимагає ст. 21 Закону України «Про авторське право й суміжні права», користуються відсутністю реальної технічної охорони авторських прав і легко запозичують чужі матеріали за допомогою кількох натисків клавіш на клавіатурі комп'ютера. Тоді, як редакції витрачають величезні кошти на збір, фіксацію інформації, створення оригінальних матеріалів, під які дають рекламу, плагіатори переносять чужий контент на свої сайти без зусиль і згаданих витрат.

Запозичення чужого контенту: тексту, зображення, графіки, фото, аудіо, відео, привабливого, успішного дизайну медійного проекту, програми, - стало епідемією крадіяства у журналістиці. У такий спосіб постійно порушується право автора. Цілі, для досягнення яких здійснюється плагіат творів, різні. Метою плагіату художнього твору є отримання слави та матеріальної винагороди за рахунок праці іншої особи. Мета плагіату наукового твору більш тривіальна – виправдання витрачених бюджетних коштів або коштів замовника шляхом привласнення результатів чужої інтелектуальної праці [3, с.22]. Мета плагіату журналістського твору – економія робочого часу та опис подій, на яких не був присутнім репортер. Однак у будь-якому разі, за доктриною сучасного авторського права, плагіат – це порушення немайнових (право на ім'я) та майнових (право на винагороду) прав автора.

Особливість плагіату в ЗМІ полягає у тому, що випадки привласнення чужих творів часто залишаються непоміченими. Причинами цього є розкиданість творів у періодиці, велика кількість джерел інформації та й, власне, ЗМІ [2, 56-59]. Усі ці обставини ускладнюють виявлення порушень.

Найпоширенішим джерелом інформації для запозичення авторських матеріалів є мережа Інтернет. Передусім це стосується жанру так званих «цікавих історій», що є сьогодні дуже популярним і успішно використовується виданнями для широкої аудиторії. Матеріали передрукуюються з фактологічними змінами (зміна імен і місць подій) або доповнюються, обростаючи новими подробицями, фактами, діалогами тощо.

Дуже часто плагіатори використовують у своїх працях іноземні публікації. Популярність цього джерела інформації зумовлена багатьма чинниками. По-перше, ймовірність викриття факту привласнення іншомовного тексту порівняно мала; по-друге, очевидною є складність проведення експертної оцінки іншомовних текстів, що пов'язана насамперед із семантичними та лексико-фразеологічними розбіжностями в мовах; по-третє, запозичення іншомовних текстів у повному обсязі може бути прирівняне до реферування чи перекладу. Останнє не забороняється законом, але тільки за умови, що перекладач не порушує прав автора твору-оригіналу та здійснює переклад за його згодою [8, 4].

Правовий статус інтернет-ЗМІ в Україні законодавчо не закріплений, тому щодня виникають сумніви з приводу достовірності інформації мережевих видань. У цьому контексті плагіат є однією із найголовніших проблем, оскільки «переходячи» з одного сайту на інший, матеріали, як правило, втрачають імена своїх авторів і часто присвоюються іншим.

Твір, що не має спеціального захисту, одразу після розміщення в Інтернеті стає легкою здобиччю для кожного, хто бажає його відтворити, скопіювати, скампіювати або змінити з метою нанесення шкоди репутації автора. Проконтролювати ситуацію за таких умов дуже важко, а тому автори, щоб захистити своє право на твір, змушені використовувати технічні засоби захисту робіт, маркетингові прийоми та навіть вдався до хитрощів [7]. Наведемо окремі з них.

1. *Саморуїнування електронного документа у разі його несанкціонованого копіювання.* До цього виду технічних засобів захисту творів належать так звані «водяні мітки» – вкраплення програмного коду, що дозволяють частково порушити цілісність об'єкта. При

відображені на екрані деякої графічної інформації, отриманої незаконним шляхом, зображення втрачає окремі фрагменти та стає непридатним для сприйняття. Мітки також можуть містити приховану службову інформацію про об'єкти авторського права. Це дозволяє відстежувати авторські твори у мережі Інтернет.

2. *Твори із обмеженою функціональністю.* За такого підходу, автор подає лише частину інформації, наприклад, зміст книги або її окремі розділи. У разі якщо читач зацікавився твором, йому пропонують придбати повну версію книги в інтернет-магазині або на CD-диску. Продуктивним видається використання цього методу для передплати інтернет-видання. Ця пропозиція чи не повністю збігається із бажанням клієнта своєчасно отримувати необхідну інформацію, гарантією чого може виступити передплата відповідної розсилки. Водночас із відносною контрольованістю використання продукту, його творці мають шанс «розкрутити» свій твір на ринку, а пізніше скористатися його популярністю.

3. *Криптографічні конверти.* Це програмне забезпечення, що зашифровує тексти так, що доступ до них може бути отриманий лише із застосуванням належного ключа до шифру. Власники авторських прав розповсюджують свої твори у криптографічних конвертах, вимагаючи платню за отримання ключем із шифрами до конвертів.

4. *Використання кодових слів.* Оригінальний метод боротьби із крадіжками своїх матеріалів запропонували самі автори. У своїх текстах вони навмисно використовують рідкісні та екзотичні слова, за якими потім відстежують використання свого твору. Йдеться про звернення до пошукових систем, які за наявності лише одного слова надають перелік та посилання на матеріали, в тексті яких зустрічається це слово. Проте метод використання кодових слів видається не дуже ефективним, оскільки пошукові машини охоплюють лише близько 60 % інформаційного наповнення кіберпростору, та й рідкісна лексика не може застосовуватися у матеріалах усіх стилів.

5. *Створення спеціалізованого архіву для об'єктів права інтелектуальної власності, представлених в електронному вигляді.* У цьому напрямі Україна займає пасивну позицію, тоді як у багатьох інших країнах запроваджені та активно функціонують спеціалізовані бази даних. Такі депозитарії дозволяють авторові підтвердити факт і час публікації у випадку виникнення суперечки, зокрема й у суді. Під веб-депозитом розуміється розміщення та збереження копії авторського матеріалу, опублікованого в мережі. Копія на незмінному носії (CD-ROM диску) виконується з фіксацією часу, місця й умов її

виготовлення. На міжнародному рівні триває робота над створенням системи такої ідентифікації авторів газетних матеріалів PRESS MARK. Оскільки проблема захисту авторських прав у діяльності електронних ЗМІ стосується кібернетичного простору, то і рішення повинне бути з тієї ж сфери людської життєдіяльності. В об'єктів авторського права з'явилися електронні аналоги (газети, авторські тексти, графічні об'єкти тощо). У такому випадку замінити підпис людини і печатку повинний цифровий підпис автора.

За нашими спостереженнями, плагіаторами часто стають регіональні ЗМІ, які запозичують контент або зі столичних, або з подібних провінційних видань без посилань. На жаль, черкаські мас-медіа не виняток. Так, видання «Прес-Центр» у січні 2012 р. опублікувало статтю «Крайслер Олійника, перероблений на катафалк, заробляє для черкаських комунальників до 100 тисяч на рік» з посиланням на «Обозреватель», хоча цей матеріал належить виданню «НародUA». «Обоз», як і належить, послався на першоджерело, тобто на «НародUA», звідки і було передруковано статтю та фотографії. Проте видання «Прес-Центр» виявилось далеким від журналістських стандартів та чинного законодавства. Детальний аналіз незаконного запозичення контенту інтернет-виданнями «Інфопорт», «Антенна», «Обозреватель», «Прес-Центр» – це лише кілька негативних прикладів, серед десятків подібних українських видань-плагіаторів, які кожного дня запозичують, переробляють та публікують без посилань матеріали інших ЗМІ. На жаль, належна правова база для покарання за скоєння плагіату в Україні відсутня, тому відстежити поширення плагіату, а тим більше дослідити статистику, складно. Однозначно, що це явище сьогодні в нашій країні прогресує, тому журналісти почали активніше з ним боротись і частіше звертатися до суду у справах порушення авторських прав.

Отже, для вирішення поставленої проблеми необхідно встановити розумний баланс між нормативно-правовою базою та інструментами саморегуляції в мережі. На мою думку, Україна має взяти до уваги зарубіжний досвід і виробити свої механізми контролю та захисту авторських прав в Інтернеті.

Список використаних джерел:

1. Афанасьєва К. О. Авторське право : практ. посіб. / К. О. Афанасьєва. – К. : Атіка, 2006. – 224 с.

2. Афанасьєва К. О. Плагіат у діяльності засобів масової інформації / К. О. Афанасьєва // Інтелектуальна власність. – 2004. – № 3. – С. 16 - 19.
3. Афанасьєва К. О. Правове врегулювання діяльності інтернет-ЗМІ / К. О. Афанасьєва // Наукові записки Ін-ту журналістики. – 2006. – Т. 22. – С. 103–107.
4. Германова О. Г. Авторське право і суміжні права в засобах масової інформації України та Польщі : автореф. дис. ... канд. філолог. наук : 23.04.2012 / Ольга Григорівна Германова. – Л., 2006. – 22 с.
5. Закон України «Про авторське право і суміжні права». – [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> (23.04.2012).
6. Кашуба Г. Українські інтернет-видання: комунікативно-лінгвістичні та правові аспекти / Г. Кашуба // Вісник Львівського університету. – 2004. – Вип. 25. – С. 474-480.
7. Кузнецова О. Плагіат в Інтернет-ЗМІ України: правове регулювання / О. Кузнецова. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.mediakrytyka.info/onlayn-zhurnalistyka/plahiat-v-internet-zmi-ukrayiny-pravove-rehulyuvannya.html> (23.04.2012).

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРАВОВІДНОСИН ЗАХИСТУ ПРАВ НА ВИНАХІД, КОРИСНУ МОДЕЛЬ ТА ПРОМИСЛОВИЙ ЗРАЗОК (ДЕЯКІ МІРКУВАННЯ)

Тараненко Сергій Михайлович,

*кандидат юридичних наук, доцент Черкаського національного
університету імені Богдана Хмельницького*

Не є таємницею, що активний обіг та використання об'єктів права інтелектуальної власності останнім часом пов'язані зі значними правопорушеннями, а це не може не викликати відповідної реакції як на міжнародному, так і на національному рівнях. Адже порушення прав може призвести до серйозних негативних наслідків насамперед для правоволодільця. За критичних умов він може навіть збанкрутіти.

Серед таких об'єктів права інтелектуальної власності є об'єкти права промислової власності – винаходи, корисні моделі та промислові зразки. Тому природно, що встановлення та забезпечення захисту прав на такі об'єкти є неодмінною вимогою сучасних реалій життя. Крім того, актуальність цього питання зумовлена також євроінтеграційним курсом України, зокрема, процесом імплементації законодавства України у сфері